

Ky dokument nuk është prova. Prova janë bajtët e ruajtur: HTML-ja e faqes, pamja e saj, dhe zinxhiri i hash-eve që i lidh. Kjo dëshmi është paraqitja e tyre, e prodhuar automatikisht. Verifikohet me kodin më poshtë **pa na pyetur ne**.

ARTIKULLI

TITULLI	Akropoli - Matematikani hedh poshtë mitin e lashtë për tempullin e Partenonit
ADRESA	https://www.syri.net/trashegimi/917575/matematikani-hedh-poshte-mitin-e-lashte-per-tempullin-e-partenonit/
BURIMI	syri.net
GJENDJA	online

KOHA

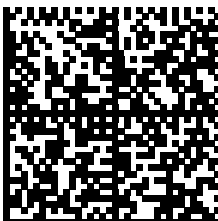
KAPUR NGA NE	18 shtator 2026, 12:01:17 UTC <i>Dritarja jonë e pasigurisë: ± 300 s — intervali me të cilin e kontrollojmë këtë burim.</i>
DEKLARUAR NGA PORTALI	18 shtator 2026, 11:38:47 UTC <i>Koha e deklaruar vjen nga pala që po vlerësohet. Ora jonë nuk preket prej saj, dhe të dyja shfaqen këtu të ndara.</i>

HASH-ET · SHA-256

PËRMBAJTJA	c8085ea83f94711be0c062e014810d6cf192c99907f45c28aec21a7956a64798
TEKSTI	e9581e3c73f588437e06d974ccc16374a6130343dc082d12c84105ccdeafbf88
PAMJA	41dd257689510366881376ff2476e09d50587e56b4452d5ee02f0c8703a25c8d

ZINXHIRI I PROVËS

KJO HYRJE	79ec10b6f4a9a3599215f02b34386dc8c5637b2f8712ec04ce78d01f30f18c28
E MËPARSHMJA	—
RRËNJA MERKLE	4f41e4bbd5d1a7a4ac13493ee37230fd53ce6e6428b4fbf05933a9d422fc171d
ANKORIMI	submitted — dërguar, ende pa bllok <i>Deri te blloku, kjo provon integritetin, jo kohën.</i>

SKANOJE PËR TA VERIFIKUAR

Kodi të nxjerr te eksploruesi i STAMLES. Ai regjistër nuk është yni: nëse serveri ynë bie nesër, vula mbetet aty ku është.

Faqja tregon njërën nga tri gjendjet — **nuk u gjet**, **në radhë**, ose **e konfirmuar** me bllokun, rrënjën Merkle dhe transaksionin në Polygon. Krahaso hash-in që gjen atje me atë të shtypur më lart: nëse përputhen, kjo kapje ekzistonte para asaj ore, dhe ne nuk mund ta kishim ndryshuar pas saj.

<https://scan.stamles.eu/verify/79ec10b6f4a9a3599215f02b34386dc8c5637b2f8712ec04ce78d01f30f18c28>

PAMJA E FAQES

Renderuar nga HTML-ja jonë e ruajtur, jo nga rrjeti. **Riprodhon kopjen tonë, jo pamjen e atëhershme:** stilet dhe imazhet e largëta mund të mos ekzistojnë më ose të kenë ndryshuar.

Motori: chromium-stored+assets · dritarja 1280×1024 px

PROF. MYQEREM TAJ

Shqipëria e harruar fillon aty ku shkolla mbetet pa nxënës!

SONILA MEÇO

'Në emër të popullit të Kosovës', prokura e një kurthi

më të lexuarat

Princesha e lashtë që mposhte armiqtë me gjuhën e saj të mprehtë

Matematikani hedh poshtë mitin e lashtë për tempullin e Partenonit

Matematikani hedh poshtë mitin e lashtë për tempullin e Partenonit

13:38, 18/09/2026

ZMADHO TEKSTIN

Duke qëndruar përpara Partenonit, shihet mishërimi i rendit klasik. Tempulli në Akropol, i dedikuar perëndeshës së qytetit athinas Pallas Athena Parthenos, u ndërtua në shekullin e 5-të para Krishtit dhe konsiderohet kulmi i stilit dorik. Ai mat 69.5 me 30.9 metra, dhe gjithçka rreth tij duket se ndjek një diktat të rreptë gjeometrik. Megjithatë, pas një shqyrtimi më të afërt, ndërtesa në të vërtetë mezi përmban një vijë të drejtë ose kënd të drejtë.

Një shpjegim shekullor dhe i besueshëm për këtë kontradiktë të dukshme ka qarkulluar prej kohësh, që daton që nga arkitekti dhe inxhinieri romak Vitruvi. Ndërtuesit supozohet se i kanë përfshirë këto devijime qëllimisht për të kompensuar veçoritë e shikimit njerëzor. Vijat e gjata horizontale do të dukeshin sikur vareshin në mes, dhe kolonat e holla do të dukeshin të ngushta. Me fjalë të tjera, ata ndërtuan të shtrembër në mënyrë që syri të shihte drejt - ose të paktën kështu paraqitet ende në librat e arkitekturës sot.

Megjithatë, Alain Goriely beson se kjo është një gabim. Matematikani nga Universiteti i Oksfordit ka shqyrtuar dymbëdhjetë nga këto korrigjime të supozuara optike matematikisht dhe duke përdorur kërkime perceptuese. Gjetjet e tij, të botuara tani në revistën Royal Society Open Science, tregojnë se ose mungojnë provat për iluzionet e pretenduara, ose devijimet janë shumë të vogla për t'u perceptuar në kushte normale shikimi. "Në kuptimin e ngushtë të fjalës, nuk ka asnjë provë që përmirësimet e Partenonit në të vërtetë prodhojnë iluzionet optike të pretenduara", thotë Goriely.

Lakim gjashtë centimetra

Shembulli më i spikatur qëndron te këmbët e vizitorëve. I ashtuquajtur stibolat, shkalla më e sipërme e nënstrukturës mbi të cilën qëndrojnë kolonat, nuk është horizontale. Anë e tij të gjata ngrihen butësisht drejt qendrës, ku janë rreth gjashtë centimetra më të larta se në skajet. Entablatura mbi kolona është e lakuar në mënyrë të ngjashme lart. Sipas interpretimit klasik, kjo ka për qëllim të parandalojë që elementët horizontalë të duken të varur.

Dy shpjegime qarkullojnë për këtë iluzion të supozuar optik. E para thjesht pohon se vijat e gjata horizontale përkulen në mes. Megjithatë, Goriely nuk gjeti prova për këtë. E dyta mbështetet në iluzionin e Heringut: Dy vija paralele në një fletë letre duken të lakuara kur vija të tjera i kryqëzojnë ato. Ideja është që kolonat në Partenon mund të marrin rolin e këtyre vijave që kryqëzohen.

Shumë e pjerrët për mashtrim

Transferimi i iluzionit të Heringut, megjithatë, nuk i rezistoi një shqyrtimi më të afërt. Është më i fortë kur vijat kryqëzuese janë në një kënd të ngushtë. Por kolonat e Partenonit janë vertikale. Për më tepër, është e dyshimtë nëse iluzioni funksionon edhe në hapësirën tre-dimensionale. "Në letër, disa efekte si iluzioni i Heringut do të dukeshin se funksiononin në të njëjtën mënyrë", thotë Goriely. "Por kur kryeni llogaritjen, e kuptoni se efekti nuk ndodh."

Një situatë e ngjashme ekziston me entazën, fryrjen e lehtë të kolonave që synon të parandalojë që boshtet të duken të ngushta në mes. Sipas Goriely-t, një iluzion i tillë nuk është provuar kurrë shkencërisht, madje as në eksperimente të kontrolluara me rindërtime tre-dimensionale të tempujve. Për më tepër, kolonat e Partenonit përkulen vetëm me 18 milimetra, gjë që është praktikisht e padukshme nga një distancë tipike. Kolonat më të trasha të qoshes, nga ana tjetër, kanë për qëllim të kompensojnë dritën më të fortë në skajet e ndërtesës, gjë që përndryshe do t'i bënte ato të dukeshin më të ngushta. Megjithatë, Goriely e konsideron të mundur një shpjegim më pragmatik: ato mund të jenë më të trasha sepse mbajnë një ngarkesë pak më të rëndë.

Uji i shiut në vend të problemeve me shikimin

Sigurisht, Goriely pranon se cilat ishin qëllimet e ndërtuesve, nuk dihet më me siguri. Ai e konsideron më të mundshëm një shpjegim për nënstrukturën e harkuar, një shpjegim që ishte propozuar më parë, por ishte refuzuar në shekullin e 19-të: pjerrësia e lehtë mund të lejonte që uji i shiut të kullonte dhe të parandalonte pellgjet. Neuroshkencëtarja e Harvardit, Marge Livingstone, e cila hulumton perceptimin vizual dhe nuk ishte e përfshirë në studim, pajtohet me Goriely në revistën shkencore New Scientist: "Mendoj se duhet të ketë shërbyer për një qëllim kullimi, njësoj si rrugët."

Motive prozaikë janë gjithashtu të mundshme për kolonat e lakuara. Ndoshta ndërtuesit thjesht i gjetën ato më të këndshme estetikisht sesa ato të drejta, ose ndoshta forma i bëri ato më rezistente ndaj përkuljes. Sipas Livingstone, nëse kolonat ngushtohen drejt majës, kjo mund t'i bëjë ato të duken më të larta.

John Senseney i Universitetit të Arizonës në Tucson i sheh lakimet e të gjithë ndërtesës si pasojë e platformës së harkuar mbi të cilën ajo qëndron. Ai e përshkruan atë si "një produkt jashtëzakonisht të sofistikuar të ekspertizës, gjykimit, mjeteve dhe teknikave të punëtorëve të thjeshtë, shpesh të skllavëruar, që bashkëpunojnë në kantierin e ndërtimit", jo një dizajn i llogaritur në mënyrë abstrakte nga një arkitekt elitë - dhe sigurisht jo një korigjim optik i qëllimshëm.

Vitruvi si një dëshmitar kyç

Kjo ide u prezantua nga arkitekti romak Vitruvius, i cili, megjithatë, e shkroi veprën e tij De architectura vetëm rreth 400 vjet pas ndërtimit të Partenonit. Përmes literaturës shkencore, interpretimi i tij u bë një fakt i supozuar. "Unë në fakt besoj se është ndoshta miti më i vjetër që kemi, përveç fesë", thotë Goriely.

Disa ekspertë e kanë lexuar prej kohësh Vitruvin me kujdes, shpjegon historiani i arkitekturës Frank Salmon (Universiteti i Kembrixhit) në një intervistë me Guardian. Është e rrezikshme ta trajtosh tekstin e tij si një Bibël për një praktikë ndërtimi shekuj më të vjetër, veçanërisht pasi shumë shkrime greke mbi arkitekturën e tempullit, të cilat ai vetë pretendon se i ka studiuar, janë humbur.

Goriely shpjegon këmbënguljen e teorisë duke treguar imazhin e grekëve si një qytetërim jashtëzakonisht i ditur dhe shpikës, në të cilin ajo përshtatet pa probleme. Një fat i ngjashëm pësoi edhe ideja tani e diskredituar se tempulli ndiqte Raportin e Artë. Me fjalët e Goriely-t: "Mitet me një fuqi të tillë janë shumë të vështira për t'u ndryshuar." / [Der Standard](#).

© SYRI.net

Lexo edhe:

Bulqiza në skenën ndërkombëtare të arkeologjisë: Shqipëria finaliste për Çmimin 'Palmyra'

Një fik i zi 8,000-vjeçar zbulohet në veriperëndim të Turqisë

Egjipt/ Zbulim i rrallë pranë Luksorit, arkeologët nxjerrin në dritë një varr 3,000-vjeçar

TË NGJASHME

Pse historia e lavdishme e Francës në prodhimin e djathit është plot me boshllëqe

Një fik i zi 8,000-vjeçar zbulohet në veriperëndim të Turqisë

Egjipt/ Zbulim i rrallë pranë Luksorit, arkeologët nxjerrin në dritë një varr 3,000-vjeçar

Zbulohet në Serbi një kompleks termal unik i Perandorisë Romake

9 nëndetëset e hershme novatore

Zbulohet mozaiku 'më i madh' i Romës së lashtë dhe afresku 2000-vjeçar

Ushtari i Luftës së 1812-ës varrosi krahun e tij të prerë, por historia e tij e vërtetë është edhe më e çuditshme

LAJME POLITIKË KRONIKË EKONOMI KOSOVA BOTË KULTURË SHKENCË SPORT JETË/STIL TRASHËGIMI MJEDIS ARKIVA

SYRI.net është agjencia më e madhe e lajmeve në Shqipëri, që brenda një kohe të shkurtër është kthyer në lider të informacionit. Në SYRI.net do të gjeni opinionistë më me emër në vendin tonë, investigime dhe lajme që nuk do ti gjeni diku tjetër. Lajmet në SYRI.net janë prodhim i SYRI.net dhe nuk lejohet marrja e tyre pa një komunikim të mëparshëm me redaksinë. Ju ftojmë të klikoni dhe të na shkruani sa herë që ju mendoni se duhet. Stafi i SYRI.net

Për informacione info@syri.net, për reklama marketing@syri.net

Pamja këtu është e ri-koduar për ta futur në dokument. Artefakti autoritar është skedari WebP i ruajtur, dhe hash-i i tij është ai i shtypur te faqja e parë — pra dallimi është i verifikueshëm, jo i fshehur.